Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 21 sierpnia 1935 r.- 1344.-

T r e ś ć n u m e r u:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Uchwały światowego kongresu Litwinów. "L.Aidas" Nr.188 z 19.VIII.1935, "L.Zinios" Nr.187 z 19.VIII oraz "Rytas" Nr.187 z 19.VIII podają dalsze wiadomości dotyczące światowego kongresu Litwinów z zagranicy.

W ostatnim dniu kongresu m.in. odczyt wygłosił prof.Pakształ, który mówił o możliwościach kolonizacji. Podkreślając doniosłe znaczenie, jakie dla Narodu i Państwa posiadają kolonje zagraniczne, prof.Paksztas wyraził zdanie, iż terenów emigracyjnych szukać należy tam, gdzie ludności litewskiej nie grozi niebezpieczeństwo wynarodowienia. Liczba Litwinów zamieszkujących obecnie w Stanach Zjednoczonych wynosi obecnie 650 tys., zaś ogółem liczba emigrantów litewskich na całym świecie dosięga 872 tys. Przy wyszukiwaniu nowych terenów kolonizacyjnych, zdaniem prof.Paksztasa, należałoby więcej uwagi zwrócić na kraje północne, a więc na Alaskę i Północną Kanadę.

Obszerne etereny emigracyjne znajdują się także w Ameryce Południowej i w Afryce. Ameryka Południowa mogłaby wchłonąć ok.40 milj., zaś Afryka kilkanaście miljonów białych. Jeśli chodzi o Afrykę, to najbardziej dogodne tereny znajdują się w Tanganaice oraz brytyjskiej Rodezji.

Zdaniem prelegenta, obecni emigranci powinni tworzyć kolonje, zaś nowa emigracja z Litwy nie byłaby wskazana. Obecnie wychodźtwo litewskie w Ameryce skupia się przeważnie w wielkich miastach, gdzie łatwo ulega wynarodowieniu. Wskazane więc byłoby tworzenie kolonij rolniczych, bardziej odpornych pod względem narodowym.-

W ostatnim dniu kongresu liczba uprawnionych delegatów wynosiła 103. W dn.16 sierpnia uczestnicy zjazdu przyjęci zostali podwieczorkiem przez prezydenta Państwa. Litwini amerykańscy złożyli na ręce prezydenta petycję, zaopatrzoną w 14 tys.podpisów. Delegacja uczestników kongresu złożyła również wizytę ministrowi Spr. Zagr. Lozoraitisowi.

W dn.17 sierpnia przy udziale 75 delegatów na ogólną liczbę 103 kongres przystąpił do uchwalania rezolucyj. Po odrzuceniu wniosku o głosowaniu tajnem, kongres większością 62 głosów uchwalił następującą rezolucję:

Zebrany w tymczasowej stolicy Litwy kongres chyli czoło przed tymi i pamięcią tych, dzięki czyjej krwi i ofiarom powstała niepodległa Litwa.

Litwa winna bronić dostępu do morza przez port kłajpedzki i stać na straży powrotu stolicy do Wilna. Ewolucję i porządek kongres uważa za czynniki najbardziej w Litwie odpowiednie dla spełnienia jej zadań historycznych. Dlatego też światowy kongres Litwinów uważa, że suwerenną władzą jest władza narodu, wykonywana według norm, ustalonych w konstytucji litewskiej. Wychodząc z założenia całej historji litewskiej, kongres uważa, iż emigracja litewska winna utrzymywać z krajem łączność pod względem materjalnym i moralnym. Konieczne jest, aby cały organizm litewski pracował normalnie bez czynienia jakichkolwiek różnic pod względem politycznym i wyznaniowym i aby Litwini zagraniczni, podobnie, jak dotąd, łączyli swe losy z losami całej Litwy. Litwini zagraniczni winni informować świat o osiągnięciach Litwy współczesnej, zaś działalność T-wa Popierania Litwinów Zagranicą /DULR/ powinna się rozwijać.

W tem miejscu wywiązuje się dyskusja. Prezes Zjednoczenia Robotników Lit.w Ameryce Abakas wskazuje, że Litwie, zdaniem jego, grozi niebezpieczeństwo wojny i wobec tego winne być zachowane wszelkie zasady demokratyczne. Przeciwko tezom Abakasa wystąpił dr.Raczkus, który zaproponował kongresowi zajęcie się nie wewnętrznemi sprawami Państwa Litewskiego, lecz losami wychodźtwa, które się wynaradawia i upada pod względem moralnym.

W dalszym ciągu kongres przyjął następne uchwały dotyczące spraw ekonomicznych: 1/zwrócić się do zagranicznych Litwinów, aby wzięli oni udział w litewskiej pożyczce wewnętrznej; 2/założyć bank hipoteczny przy udziale Litwinów amerykańskich i ich kapitałów; 3/skłonić Litwinów zagranicznych do inwestowania ich kapitałów w przedsiębiorstwach, kooperatywach i bankach litewskich; 4/wskazać na niezbędność współpracy handlowej między Litwą a ośrodkami wychodźtwa litewskiego. Kongres uważa za wskazane zawarcie traktatów handlowych z państwami, z któremi nie zostały one jeszcze zawarte, a zwłaszcza ze Stanami Zjednoczonemi; 5/w krajach, posiadających kolonje litewskie mianować przy konsulatach specjalnych

attachés handlowych; 6/poczynić starania, aby Litwini zagraniczni mogli otrzymywać przedstawicielstwa firm litewskich; 7/stwierdzić niezbędność propagandy wycieczek do Litwy oraz wprowadzenia ulg dla turystów; 8/podkreślić niezbędność stworzenia litewskiej floty handlowej, przyczem Litwini amerykańscy mają wziąć specjalny udział; wskazać na potrzebę założenia szkoły morskiej w Kłajpedzie,

Uchwały powyższe zostały przyjęte większością 68 głosów.

W dalszym ciągu prałat Kruszas odczytał uchwały proponowane przez komisję oświatową: 1/niezbędne jest poczynienie wszelkich możliwych kroków wcelu obudzenia uświadomienia narodowego wśród Litwinów zagranicznych. Należy wzmocnić propagandę litewskości przez radjo, teatr i t.d.; 2/winna wzmóc się aktywność nauczycieli, przyczem należy zwoływać zjazdy nauczycieli, organizować kursy oraz wydawać albumy i inne materjały; 3/stypendyści litewscy winni być wysyłani do tych miejscowości, gdzie istnieją kolonje litewskie; 4/niezbędna jest rozbudowa sieci bibljotek; 5/należy częściej omawiać nowe wydawnictwa; 6/należy zwrócić uwagę na młodzież litewską, uczęszczającą do szkół nielitewskich; 7/należy nawiązać stałą łączność między dziennikarzami litewskimi.

Powyższe uchwały przyjęte zostały większością 63 głosów.

Po przyjęciu powyższych uchwał prezes T-wa Pop. Litwinów Zagr. adw.R.Skipitis wystąpił z wnioskiem założenia światowego związku Litwinów i wyłonienia prezydjum tymczasowego związku w składzie 10 osób. Wniosek został przyjęty, zaś w skład prezydjum obrano:pp.Szymutisa/dziennikarz katolicki z U.S.A./, R.Skipitisa /prezes DULR/, Bulaitisa /delegat Litwinów z Anglji/, Kalnienasa /redaktor organu szaulisów/, dr.Leimonasa /chrześc.demokracja/, prof.Śleżeviicziusa /prezes Związku Ludowców/, kanonika Steponaitisa /działacz katolicki U.S.A./, prof.Kemeżisa i red.Vitaitisa /z U.S.A./. Na tem kongres został zamknięty, a - jak donosi Radjo Kowieńskie /z 20.VIII.35/ - uczestnicy kongresu udali się na wycieczki do Kłajpedy i w inne miejscowości Litwy. /D-9/-

"L i e t . A i d a s" o z a k o ń c z e n i u ś w i a t o w e g o k o n g r e s u L i t w i n ó w ."Liet.Aidas" Nr.188 z 19. VIII.1935 r. zamieścił artykuł wstępny p.t."Po zakończeniu kongresu", w którym oświadczył, iż kongres wypowiedział się za jak najściślejszą jednością Narodu Litewskiego. Jednakże pośród uczestników kongresu znaleźli się również i tacy, którzy za wszelką cenę usiłowali nadać kongresowi zabarwienie, niedające się uzgodnić ani z zadaniami kongresu, ani też z hasłem jedności. Wyskoków takich nie można inaczej nazwać, jak chęcią przeprowadzenia propagandy partyjnej pod przykrywką hasła jedności. Było to jednak nie wzmacnianie jedności, lecz przeciwnie, burzenie jej. Jedność nie może być osiągnięta, gdy się stosuje metody, scharakteryzowane w bajce Kryłowa o łabędziu, raku i szczupaku. Ludzie ci nie mogli oddzielić interesów partyjnych od ogólnych spraw Litwy. Demagogom tym na ostatniem posiedzeniu dobrze odpowiedział dr.Raczkus, który oświadczył, iż kongres zebrał się nie poto, aby rozstrzygać wewnętrzne sprawy Litwy, lecz poto, by omówić sprawy wychodźtwa litewskiego.

Na zakończenie artykułu "L.Aidas", zwracając się do uczestników kongresu, oświadcza: "Powiedzcie Litwinom zagranicą, iż Litwa swych dzieci nie zapomniała i nigdy nie zapomni".- /D-9/

K r o n i k a .

Z a p r z e c z e n i e p o g ł o s e k o a r e s z t o w a n i u S t u l g i ń s k i e g o, Ś l e ż e v i c z i u s a i P u r e n a s o w e j ."Rytas" Nr.187 /VIII.1935/:Rozgłośnie Polskiego Radja podały wiadomość, iż w Litwie aresztowani zostali b.prezydent Republiki Litewskiej Al.Stulgiński, przywódca Związku Ludowców M.Śleżeviczius i mecenas L.Purynasowa, którzy wygłosili przemówienia w czasie otwarcia kongresu Litwinów z zagranicy.Wzmiankę tę "Rytas" zaopatrza tytułem: "Polskie Radjo szerzy zmyślone pogłoski".-

P o w r ó t d r .Z a u n i u s a d o s ł u ż b y d y p l o m a t y c z n e j .Prasa kowieńska /z 19.VIII.1935/:Były lit.minister S.Zagr. dr.Dawid Zaunius ma wkrótce powrócić do służby dyplomatycznej i objąć jedną z placówek zagranicznych.

Pozatem p. Avienaitisówna, dotychczasowa kierowniczka wydziału prasowego M.S.Z. ma być mianowana referentem dla spraw Ligi Narodów, zaś referentem prasowym ma zostać dr.Gierutis.- /C-12/

N i e m i e c k i e s a m o l o t y n a d L i t w ą .Prasa kowieńska /z 19.VIII.1935/donosi, iż w tych dniach samolot niemiecki krążył nad terytorjum litewskiem w pobliżu Tylży oraz nad litewską szkołą szybownictwa w Nidzie.- /A-6/
W y c i e c z k a n a u k o w a z L i t w y d o W i l n a . "Rytas" Nr.187 /VIII.1935/: Dnia 18 sierpnia przez Jewje udali się pisarze litewscy A.Vaicziulaitis, dr.Skrupskelis i J.Ambrazeviczius w celach naukowych do Wilna. /A-8/17/-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

O d e z w y a n t y p a ń s t w o w e .Prasa kowieńska /z 19.VIII.1935/: Przedstawiciele władzy bezpieczeństwa kilkakrotnie znajdowali w pow.uciańskim antypaństwowe odezwy. Śledztwo wykazało, iż odezwy są wydawane przez miejscowych mieszkańców Żemaitisa i innych. Sprawa została przekazana sędziemu śledczemu. Żemaitis jest wiceprezesem jednej z organizacyj pozaszkolnych.- /

"Rytas" Nr.187 /VIII.1935/:W okolicach Ucian, Wiżajn i Antaleptie rozpowszechniono odezwy, nawołujące do uwolnienia z więzienia prof.Voldemarasa. W Antaleptie plakat tej treści został umieszczony na drzewie. Policja zbadała w tej sprawie paru uczniów. "Rytas" donosi, iż - według informacyj z Ucian - intrygi te są dziełem prowokacji pewnego agenta.-
D e z e r c j a 4 - c h ż o ł n i e r z y p o l s k i c h d o L i t w y ."Rytas" Nr.187 /VIII.1935/:Przez linję demarkacyjną przybyli z Polski do Litwy czterej żołnierze polscy Aramowicz, Bałuika, Nowicki i Wieliczka. Dezerterzy oddali się w ręce władz litewskich, zaznaczając, iż z wojska polskiego uciekli spowodu nieznośnych warunków.-
Z m i a n a u s t a w y o o c h r o n i e p r z e c i w l o t n i c z e j .Prasa kowieńska /z 19.VIII.1935/:Ustawa o ochronie przeciwlotniczej została zmieniona w tym sensie, że osoby, które nie stosują się do przepisów obowiązujących,lub nie wykonywują rozporządzeń o ochronie, będą karane przez komendanta powiatowego grzywną do 5 tys.lt. lub aresztem do 3 miesięcy. Odwołania przysługują wyłącznie do ministra Obrony Krajowej.- /B-10/6/
M e m o r j a ł r o l n i k ó w d o p r e z y d e n t a P a ń s t w a .Prasa kowieńska /z 19.VIII.1935/:Rolnicy z Suwalszczyzny wobec pogorszenia się sytuacji,przygotowują memorjał do prezydenta Państwa. /B-3/1/

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

Z j a z d m a t u r z y s t ó w g i m n a z j u m p o l s k i e g o w P o n i e w i e ż u ."Dzień Polski" Nr.140 /VIII.1935/: Grono absolwentów polskiego gimnazjum w Poniewieżu przystąpiło do organizacji zjazdu maturzystów tego gimnazjum z lat 1925,26 i 1928, który ma się odbyć w dniach 31 sierpnia i 1 września 1935 r. Na program zjazdu mają się złożyć uroczyste nabożeństwo, bal oraz wspólny obiad. Na zjazd zostaną zaproszeni także absolwenci z roku 1923 i 1924 oraz maturzyści z VII-mej matury gimnazjum poniewieskiego. Wszelkich informacyj w sprawie zjazdu udziela dr.Ksawery Narkiewicz /Poniewież, ul.Krakinowska Nr.3. Tel.99/. /D-2/8/.-

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

B u d o w a r a d j o s t a c j i w K ł a j p e d z i e ."Rytas" Nr.187 /VIII.1935/ donosi, iż w majątku Jaki w pobliżu Kłajpedy rozpoczęto budowę radjostacji kłajpedzkiej. Urzadzenia radjostacji kłajpedzkiej narazie znajdują się w Rydze, gdzie zostaną zmontowane i przesłane do Kłajpedy. W celu obejrzenia urządzeń tych do Kłajpedy jeździł przedstawiciel Ministerstwa Komunikacji p.Duszauskas oraz p.Stankiewicz.- /E-6/-

x

x x